

SAKSBEHANDLER
Ingunn Holm

VÅR REF.
21/01310-6

DERES REF.

VÅR DATO
10.01.2024

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse KULA - Nordland fylke - høring

Vi viser til brev fra Nordland fylkeskommune, datert 22.2.2021, med informasjon om prosjektet Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA). Videre viser vi til brev fra Riksantikvaren, 12.10.2021, med informasjon om KULA og invitasjon til dialog- og innspillmøter med kommunene og andre inviterte. Dialog- og innspillmøtene ble holdt på teams fordelt over tre mulige møtetidspunkter.

Riksantikvaren sender nå utkast til rapport for *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse* i Nordland på høring. Det er i alt forslag om 16 landskap i 17 kommuner. Vi ber om innspill til høringsutkastet innen **15. april 2024**. Innspill sendes til postmottak@ra.no. Merk innspill med KULA-Nordland.

Høringsutkastet sendes til de kommunene der vi foreslår landskap, til offentlige myndigheter på regionalt nivå, næringsorganisasjoner, frivillige organisasjoner, museer og andre aktuelle etater. Men høringen er åpen, og alle har mulighet til å komme med innspill. Vi ser gjerne at rapporten behandles politisk i berørte kommuner.

KULA Nordland er en oversikt som skal vise mangfoldet av landskap i fylket og i landet. Oversikten skal først og fremst være et kunnskapsgrunnlag for forvaltningen i kommunene og hos andre myndigheter. Den er ikke en verneplan, og landskapene blir ikke freda. Vi håper oversikten kan bidra til økt kunnskap og bevissthet om verdiene i landskapene våre, og være til nytte i arealplanlegging og forvaltning.

Nordland fylkeskommune og Sametinget har foreslått områder og utarbeidet beskrivelser. Riksantikvaren har arbeidet videre med forslaget og står ansvarlig for utvalget som nå sendes på høring.

Høringsforslaget omfatter følgende 16 landskap, fra nord til sør i fylket:

Landskap	Kommuner
Bleik – fiskerbondens landsby	Andøy
Nyksund, Skipssanden, Stø og Langenes	Øksnes
Øksfjorden – knutepunkt i norrønt og samisk landskap	Lødingen
Yttersida av Vestvågøy – jordbruksbygder på Lofotens ytterside	Vestvågøy
Tysfjord – Lulesamisk fjordbosetting og reindrift	Hamarøy
Vegglandet – kystsamer og markasamer, blandet etnisk tilknytning	Evenes
Engeløya – fra Berg til Bø og Lauvøya – det norrøne landskapet	Steigen
Røstøyan – myter og beretninger	Røst
Sulitjelma – gruvesamfunnets landskap	Fauske
Saltfjellet – Bjøllåvassdalen	Rana og Saltdal
Sanna – Norges eldste fiskevær	Træna
Illgruben – reinbeite og gårdsbosetting	Hemnes
Vega – fiske og fangst i 10 000 år	Vega
Tjøttabassenget – religiøst og verdslig maktsentrum	Alstahaug
Torghatten – steinaldersentrum og sagagård	Brønnøy
Åbjøra – Åbygda – Vassås – fra fjell til fjord	Bindal

Landskapene er beskrevet og vist på kart i høringsutkastet som ligger på Riksantikvarens hjemmesider: <https://hdl.handle.net/11250/3110111>

Formålet med oversikten og virkningen det har for kommunene

Klima – og miljødepartementet har bedt Riksantikvaren om å lage en landsomfattende oversikt over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Intensjonen var å gi bedre oversikt over, og bidra til å ivareta nasjonalt viktige landskap. Arbeidet følger opp Europarådets landskapskonvensjon, som Norge har godkjent. Konvensjonen legger vekt på at landskap er en

felles ressurs som må sikres gjennom målrettet planlegging, forvaltning og vern. For å kunne gjøre dette på en god måte er det blant annet behov for å kartlegge og prioritere landskap. Kulturmiljøforvaltningen har et særlig ansvar for å ha oversikt over og velge ut kulturhistorisk viktige landskap.

Oversikten vil være et sentralt kunnskapsgrunnlag og skal signalisere tidlig og tydelig hvilke landskap det bør tas særlige hensyn til i areal- og sektorplanlegging. Slik vil kulturmiljøforvaltningen være mer forutsigbar for kommuner og sektormyndigheter i deres arealplanlegging og forvaltning av landskap. Målet er å medvirke til en god forvaltning av landskap generelt, og de nasjonalt viktige landskapene spesielt.

Landskapet har alltid vært i endring, men omfanget og tempoet i endringene øker. Forvaltningen av de kulturhistoriske sporene i landskapet er derfor mer utfordrende enn tidligere. Samtidig er landskapet med sine historiske verdier en ressurs for samfunnet. Riksantikvaren signaliserer ikke at endring er uønsket i disse områdene. Målet er at oversikten skal bidra til at kommuner og andre har et bevisst forhold til kvalitetene i landskapet og til landskapsendringer når landskapene planlegges og forvaltes. Slik kan det som er karakteristisk og verdifullt, føres videre og styrkes.

Kommunen er gjennom sin arealplanlegging den viktigste forvalteren av landskap. Vi oppfordrer de aktuelle kommunene til å ta et hovedansvar for å ta vare på verdiene i disse landskapene. Det er et mål at kommunene forvalter landskapene med egne virkemidler, der plan- og bygningsloven er viktigst. Et hovedtiltak er at landskapene blir tatt vare på i kommuneplanens arealdel og legges inn som hensynssone c) med særlig hensyn til landskap med retningslinjer. I tillegg bør det utarbeides generelle bestemmelser for landskapene. Kommunene kan gjennom aktiv planlegging og forvaltning bidra til å utvikle landskapene sine som en ressurs for innbyggerne og som grunnlag for næringsutvikling, for eksempel reiseliv.

Riksantikvaren forventer videre at andre myndigheter tar hensyn til landskapene i sine planer og tiltak. De ulike sektorene skal legge oversikten til grunn i planlegging og gjennomføring av store tiltak, for eksempel utbygging av veier, jernbane, kraftutbygging m.m. Oversikten skal være et verktøy også for regional kulturmiljøforvaltning, blant annet i forbindelse med innspill til kommunal- og regional arealplanlegging, og i samarbeidet med ulike sektormyndigheter. Vi håper at oversikten vil bidra til å styrke tidlig dialog mellom kommuner og regional kulturmiljøforvaltning i plansaker, slik at man kan unngå konflikter om arealbruk i de utvalgte områdene.

De faglige rammene

Oversikten er ferdig i Østfold, Hordaland, Troms, Agder, Buskerud, Akershus, Rogaland og Oppland. Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Hedmark har vært på høring, og blir nå ferdigstilt. Resten av fylkene er i gang med arbeidet. Landskapene som blir valgt ut forteller historier om det enkelte fylket og om hele landet. De gir oss kunnskap om levekår, bosetting, arbeidsliv og ressursbruk i fortiden, og viser samspillet mellom naturgitte og menneskeskapte elementer og hvordan landskapet har endret seg. Samtidig har landskapene viktige verdier knyttet til opplevelser.

Oversikten skal omfatte landskap i rurale områder, det vil si utenfor byer og tettsteder, og områder som er preget av nyere industri og moderne infrastruktur. Jordbrukslandskap blir vektlagt, men også andre landskapstyper er med. Dette er hovedlinjene i den tematiske avgrensingen, men i noen tilfeller vil for eksempel mindre tettsteder kunne inngå for å få en forståelig grense for landskapet. Oversikten er en del av «Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse», som er en oversikt og et kunnskapsgrunnlag som skal sikre bærekraftig forvaltning av kulturmiljø i byer og tettsteder, og i landskap av nasjonal interesse. Mer informasjon om denne oversikten er å finne på Riksantikvarens hjemmeside om kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse (<https://www.riksantikvaren.no/oversikt-over-kulturmiljo-og-landskap-av-nasjonal-interesse/>) .

Andre satsinger, oversikter og registre

KULA-områdene kan inngå i andre typer satsinger, registre eller oversikter, enten i sin helhet eller deler av området.

Noen av de foreslåtte områdene er delvis eller i sin helhet pekt ut som særlig verdifulle i den nasjonale registreringen av verdifulle kulturlandskap i 1994. KULA-arbeidet bygger slik på tidligere landskapsarbeid i Nordland.

Blomsøy-Hestøy og Skålvær i Alstahaug kommune, Engeløya i Steigen kommune, Røst i Røst kommune og Yttersida av Vestvågøy i Vestvågøy kommune er landskap som også er med i satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL). Riksantikvaren har valgt å ta med disse i forslaget til KULA-oversikten fordi de er kulturhistorisk viktige i en nasjonal sammenheng og derfor bør inngå i Riksantikvarens oversikt. KULA og UKL har ulik innretning: UKL er en økonomisk tilskuddsordning og et samarbeid mellom landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltningen. Den langsiktige satsingen legger opp til aktiv brukervedvirkning og deltakelse. KULA er kulturmiljøforvaltningens kunnskapsgrunnlag med oversikt over nasjonalt viktige landskap og et signal til kommunal planlegging og sektorplanlegging.

Deler av landskapsvernområder og andre naturvernområder, samt freda kulturminner, inngår også i noen av KULA-landskapene. For disse gjelder egne verneforskrifter og fredningsbestemmelser. Et av KULA-landskapene, Vega, sammenfaller med avgrensningen av verdensarvområdet Vega.

Høringsutkastet – beskrivelse og vurdering av landskapene

Høringsutkastet starter med en innledning om landskap og kulturhistorie i Nordland. Beskrivelsen gir en ramme for utvalget av områder og dekker også viktige historiske temaer som, på grunn av den nevnte tematiske avgrensningen, ikke nødvendigvis speiles så godt i de 16 utvalgte landskapene.

Hvert landskap er deretter beskrevet med vekt på det kulturhistoriske innholdet. I utvalget av områder har vi vært opptatt av de viktigste utviklingstrekkene og hvilke strukturer, mønstre og sentrale elementer det er mulig å oppfatte i landskapet i dag. Beskrivelsen kan også handle om den delen av historien som er knyttet til tro, hendelser og tradisjoner, og til erfaringsbasert kunnskap om bruken av landskapet.

Landskapskarakteren til hvert landskap blir beskrevet gjennom en kort karakteristikk av hva som preger akkurat dette landskapet. Videre blir det gitt en begrunnelse for hvorfor nettopp dette landskapet har nasjonal interesse, og en vurdering av hvilke viktige verdier landskapet har. Dette kan omfatte viktige faser i historien, strukturer i landskapet, byggeskikk og arkitektur, virksomheter, hendelser, tro og tradisjon, kulturen til etniske grupper og spor fra forhistorien.

Til slutt er det en omtale av hva området er sårbart for, hva som kan påvirke landskapskarakteren og redusere verdiene (den nasjonale interessen). Videre blir det gitt råd med viktige punkter for planlegging og forvaltning. Disse kan blant annet gi grunnlag for kommunens utforming av generelle bestemmelser og retningslinjer.

Riksantikvaren tar sikte på å ferdigstille oversikten for Nordland i løpet av 2024. Høringsinstansene blir orientert i brev med oppsummering av høringen og endelig rapport. Landskapene vil samtidig bli lagt inn i Riksantikvarens kulturmiljødatabase Askeladden.

Merknader til høringsutkastet

Riksantikvaren ønsker alle typer tilbakemeldinger og innspill til forslaget, men ber spesielt om:

- merknader til om utvalget av landskap er dekkende, sett i fylkessammenheng

- merknader og eventuelle nye opplysninger til områdebeskrivelse, størrelse og avgrensing av de enkelte områdene, bruk av stedsnavn og annet
- merknader til råd om forvaltning av områdene, vurderinger av hva området er sårbart for, og opplysninger om planstatus og -utvikling

Når det gjelder synspunkter på valg av landskap, understreker vi at endringer bare vil være aktuelt dersom det ligger sterke kulturmiljøfaglige argumenter til grunn.

Høringen er åpen, og alle har mulighet til å sende inn kommentarer og innspill, selv om de ikke har fått høringsbrevet tilsendt. Høringsbrev og høringsutkast ligger på Riksantikvarens nettside, <https://www.riksantikvaren.no/oversikt-over-kulturmiljo-og-landskap-av-nasjonal-interesse/>.

Vi viser til Riksantikvarens veileder *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Kommunal og regional forvaltning* (2019). Veilederen gir mer informasjon om hva KULA-oversikten er, og hvordan kommunen, regional kulturmiljøforvaltning og sektormyndigheter kan forvalte kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Veilederen kan du finne via følgende lenke: <https://hdl.handle.net/11250/2611211>.

Riksantikvaren har også laget et enkelt informasjonsark som kommunen og andre kan bruke til formidling. Informasjonsarket kan du finne via følgende lenke: <https://hdl.handle.net/11250/2651477>.

I forbindelse med høringen inviterer Riksantikvaren og Nordland fylkeskommune til digitale informasjonsmøter. Det vil bli holdt en orientering om KULA Nordland der det er mulig å stille spørsmål. For at flest mulig skal få anledning til å delta arrangerer vi to informasjonsmøter, mandag 19. februar og mandag 4. mars i tidsrommet 12:30 til 15:00. Påmelding sendes til ingunn.holm@ra.no innen 15. februar. Skriv hvilken dato som er aktuell. Vi sender ut teams-lenker i etterkant av påmeldingen.

Vennlig hilsen

Jarle Jarleson Vaage
Seksjonssjef

Ingunn Holm
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Hattfjelldal kommune, O. T. Olsens vei 3 A, 8690 HATTFJELLDAL/ Narvik kommune, Postboks 64, 8501 NARVIK/ Sømna kommune, Kystveien 84 A, 8920 SØMNA/ Sørfold kommune, Strandveien 2, 8226 STRAUMEN/ Vefsn kommune, Postboks 560, 8651 MOSJØEN/ Lurøy kommune, Onøyveien 14, 8766 LURØY/ Sortland kommune, Postboks 117, 8401 SORTLAND/ Bø kommune - Nordland, Veaveien 50, 8475 STRAUMSJØEN/ Vågan kommune, Postboks 802, 8305 SVOLVÆR/ Flakstad kommune, Flakstadveien 371, 8380 RAMBERG/ Beiarn kommune, Nedre Beiarveien 906, 8110 MOLDJORD/ Bodø kommune, Postboks 319, 8001 BODØ/ Dønna kommune, Solfjellsjøen , 8820 DØNNA/ Gildeskål kommune, Postboks 54, 8138 INNDYR/ Grane kommune, Industriveien 2, 8680 TROFORS/ Hadsel kommune, Rådhusgata 5, 8450 STOKMARKNES/ Herøy kommune (Nordland), Silvalveien 1, 8850 HERØY/ Leirfjord kommune, Skoledalsveien 39, 8890 LEIRFJORD/ Meløy kommune, Gammelveien 5, 8150 ØRNES/ Moskenes kommune, Reineveien 67, 8390 REINE/ Nesna kommune, Moveien 24, 8700 NESNA/ Rødøy kommune, Vågaveien 100, 8185 VÅGAHOLMEN/ Vevelstad kommune, Forvikveien 118, 8976 VEVELSTAD/ Værøy kommune, Sørland 33, 8063 VÆRØY

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Alstahaug kommune		Postboks 1006	8805 SANDNESSJØEN
Andøy kommune		Postboks 187	8483 ANDENES
Bindal kommune		Oldervikveien 5	7980 TERRÅK
Fauske kommune		Postboks 93	8201 FAUSKE
Hamarøy kommune - Hábmer suohkan		Marie Hamsuns vei 3	8294 HAMARØY
Hemnes kommune		Sentrumsveien 1	8646 KORGEN
Øksnes kommune		Storgata 27	8430 MYRE
Røst kommune		Røstlandveien 37	8064 RØST
Saltdal kommune		Kirkegata 23	8250 ROGNAN
Steigen kommune		Myklebostad 1	8283 LEINESFJORD
Træna kommune		Postboks 100	8770 TRÆNA
Vega kommune		Røyrveien 10	8980 VEGA
Vestvågøy kommune		Postboks 203	8376 LEKNES
Allskog SA		Ingvald Ystgaards veg 13A	7047 TRONDHEIM
Bane Nor SF		Postboks 4350	2308 HAMAR
Brønnøy kommune		Sivert Nielsens gt. 24	8905 BRØNNØYSUND
Evenes kommune		Postboks 43	8539 BOGEN I OFOTEN
Forum for natur og friluftsliv i Nordland		Eiaveien 5	8208 FAUSKE
Grovfjord reinbeitedistrikt (DISTRIKT 22 GROVFJORD)	Britta Olsen	Blåfjellveien 644	9445 TOVIK
Helgeland Museum		Sjøgata 23 e	8656 MOSJØEN
Ildgruben reinbeitedistrikt	Stig Lifjell	Postboks 3098	8603 MO I RANA
Kanstadfjord Vestre Hinnøy Reinbeitedistikt	Peder Ingar Hansen Buljo	Postboks 84	8411 LØDINGEN
Lødingen kommune		Postboks 83	8411 LØDINGEN
Museum Nord - Administrasjon		Postboks 104	8459 MELBU
Nordland Bonde- og Småbrukarlag		c/o Per-Anton Nesjan, Gullsvågveien 10	8984 VEGA
Nordland Bondelag		Postboks 383	8001 BODØ
Nordland fylkeskommune		Postboks 1485 Fylkeshuset	8048 BODØ
Nordlandsmuseet		Torvgata 8B	8006 BODØ
NVE region nord		Kongensgate 14-18	8514 NARVIK
Rana kommune		Postboks 173	8601 MO I RANA
Saltfjellet reinbeitedistrikt	Per Thomas Kuhmunen	Saltfjellveien 2086	8255 RØKLAND
Sametinget - Sámediggi		Ávjovárgeaidnu 50	9730 KARASJOK/Kárášjohka

Staigjo og Habmer Reinbeitedistrikt	Per Isak Labba	Hellandsveien 231	8270 DRAG
Statens vegvesen - Region nord		Postboks 1403	8002 BODØ
Statsforvalteren i Nordland		Postboks 1405	8002 Bodø
Voengel Njarke reinbeitedistrikt	Nils Johan Kappfjell	Bjørhusdalsveien 94v/ Nils-Johan Kappfjell	7890 NAMSSKOGAN
Midtre Nordland nasjonalparkstyre		Postboks 1405	8002 BODØ
Møysalen nasjonalparkstyre		Postboks 1405	8002 BODØ
Vega verneområdestyre		Postboks 1405	8002 BODØ